

The Simplified Sephardic Haggadah

Basic Sephardic text of the Haggadah and translation to help everyone stay on the same page for the entire experience. Caution: Those following along with Ashkenazi alternatives might not see the scallions coming.

Contents

Kadesh	3	Barech, Birkat	
Urhatz	5	Hamazon	35
Karpas	5	Hallel	39
Yachatz	6	Nirtzah	44
Maggid	6		
Rohtzah.....	32		
Motzi Matza	33		
Marror.....	33		
Korech.....	34		
Shulchan Orech	34		
Tzafun	34		

Adapted from Sefaria.org

Download at <https://www.yutorah.org/lectures/lecture.cfm/922955>

Then came the schochet and slaughtered the bull, that drank the water, that extinguished the fire, that burnt the stick, that hit the dog, that bit the cat, that ate the kid that my father bought for two zuz, one kid, one kid.

וְאֵתָא מִלְאָךְ הַמּוֹת וְשָׁחַט לְשׁוֹחֵט, דְּשָׁחַט לְתוֹרָא, דְּשָׁתָה לְמִיָּא, דְּכָבָה לְנוֹרָא, דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכִלְבָּא, דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְּאָכְלָה לְגִדְיָא, דְּזָבִין אָבָא בְּתַרֵּי זױזי. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

Then came the angel of death and slaughtered the schochet, who slaughtered the bull, that drank the water, that extinguished the fire, that burnt the stick, that hit the dog, that bit the cat, that ate the kid that my father bought for two zuz, one kid, one kid.

וְאֵתָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשָׁחַט לְמִלְאָךְ הַמּוֹת, דְּשָׁחַט לְשׁוֹחֵט, דְּשָׁחַט לְתוֹרָא, דְּשָׁתָה לְמִיָּא, דְּכָבָה לְנוֹרָא, דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכִלְבָּא, דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְּאָכְלָה לְגִדְיָא, דְּזָבִין אָבָא בְּתַרֵּי זױזי. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

Then came the Holy One, blessed be He and slaughtered the angel of death, who slaughtered the schochet, who slaughtered the bull, that drank the water, that extinguished the fire, that burnt the stick, that hit the dog, that bit the cat, that ate the kid that my father bought for two zuz, one kid, one kid.

וְאֵתָא שׁוֹנְרָא וְאֶכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אָבָא בְּתַרֵּי זױזֵי. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

Then came a cat and ate the kid that my father bought for two zuz, one kid, one kid.

וְאֵתָא כְּלָבָא וְנָשֵׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאֶכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אָבָא בְּתַרֵּי זױזֵי. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

Then came a dog and bit the cat, that ate the kid that my father bought for two zuz, one kid, one kid.

וְאֵתָא חוּטְרָא וְהִכָּה לְכְּלָבָא, דְּנָשֵׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאֶכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אָבָא בְּתַרֵּי זױזֵי. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

Then came a stick and hit the dog, that bit the cat, that ate the kid that my father bought for two zuz, one kid, one kid.

וְאֵתָא נוֹרָא וְשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכְּלָבָא, דְּנָשֵׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאֶכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אָבָא בְּתַרֵּי זױזֵי. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

Then came fire and burnt the stick, that hit the dog, that bit the cat, that ate the kid that my father bought for two zuz, one kid, one kid.

וְאֵתָא מַיָּא וְכָבֵה לְנוֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכְּלָבָא, דְּנָשֵׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאֶכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אָבָא בְּתַרֵּי זױזֵי. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

Then came water and extinguished the fire, that burnt the stick, that hit the dog, that bit the cat, that ate the kid that my father bought for two zuz, one kid, one kid.

וְאֵתָא תוֹרָא וְשָׂתָה לְמַיָּא, דְּכָבֵה לְנוֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכְּלָבָא, דְּנָשֵׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאֶכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אָבָא בְּתַרֵּי זױזֵי. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

Then came a bull and drank the water, that extinguished the fire, that burnt the stick, that hit the dog, that bit the cat, that ate the kid that my father bought for two zuz, one kid, one kid.

וְאֵתָא הַשׁוּחַט וְשָׁחַט לְתוֹרָא, דְּשָׂתָה לְמַיָּא, דְּכָבֵה לְנוֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכְּלָבָא, דְּנָשֵׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאֶכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אָבָא בְּתַרֵּי זױזֵי. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

Kadesh

קִדְשׁ

מוזגין לו כוס ראשון ומקדש עליו.

We pour the first cup and recite Kiddush over it.

כל אחד מבני הבית יקח כוסו בידו ויעמוד, והמקדש יקבל את הכוס בשתי ידיו משתי ידיו של אדם אחר, ואחר כך יאחזנו רק בימין ויקדש ויכוין להוציא את השומעים ידי חובתם וגם הם יכוננו לצאת ידי חובה.

Every person in the household should stand up holding his cup. The one reciting Kiddush should have in mind to fulfill everyone else's obligation of reciting Kiddush, and they in turn have in mind to fulfill their obligation.

אם חל בשבת אומר שלום עליכם, אשת חיל, ואתקינו סעדתא ומדלג אזמר בשבחין. ואחר כך אומרים:

If Pesach falls on Shabbat one should say Shalom Aleichem, Eshet Hayil, Atkenu Se'udatah and then skips Azamer Bishvahin and continues.

מְזַמְּר לְדוֹד יְהוּה רְעִי לֹא אֶחָסֵר: בְּנֵאֻת דְּשָׂא יִרְבִּיצְנִי עַל-מִי מִנְחֹת יְנֵה־לְנִי: נִפְשִׁי יִשׁוּבֵב יְנַחֲנִי בְּמַעְגְּלֵי-צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ: גַּם כִּי-אֶלֶף בְּגִיָּא צְלִמְוֹת לֹא-אִירָא רְעֵ כִּי-אֲתָה עִמְדִי שְׂבֻטָּה וּמִשְׁעֲנֵתָה הִמָּה יְנַחֲמֵנִי: תַּעֲרֶךְ לְפָנַי שְׁלַחֵן נֹגֵד צִרְרֵי דִשְׁנֵת בְּשִׁמְן רֹאשִׁי כּוֹסֵי רוּיָה: אַךְ טוֹב וְחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל-יְמֵי חַיֵּי וְשִׁבְתִּי בְּבֵית-יְהוּה לְאֶרְךָ יָמַי:

יום הששי: ויכלו השמים והארץ וכל צבאם: ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל-מלאכתו אשר עשה: ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מכל-מלאכתו אשר-ברא אלהים לעשות:

אם חל יום טוב בחול מתחילים מכאן:

If Pesach falls out in a weekday, one starts from here:

אלה מועדי יהוה מקראי קדש אשר-תקראו אתם במועדם:

וידבר משה את-מעדי יהוה אל-בני ישראל:

סברי מרגן ועונים לחיים

ברוך אתה יהוה. אלהינו מלך העולם. בורא פרי הגפן:

ברוך אתה יהוה. אלהינו מלך העולם. אשר בחר בנו מכל-עם ורוממנו מכל-לשון. וקדשנו במצותיו. ותתן לנו יהוה אלהינו באהבה. (בשבת שבתות למנוחה ו) מועדים לשמחה. חגים וזמנים לששון. את (בשבת יום השבת הזה ואת) יום חג המצות הזה. ואת יום טוב מקרא קדש הזה. זמן חרותנו. באהבה מקרא קדש וזכר ליציאת מצרים. כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל-העמים. (בשבת ושבתות ו) מועדי קדשך (בשבת באהבה וברצון) בשמחה ובששון הנחלתנו. ברוך אתה יהוה. מקדש (בשבת השבת ו) ישראל והזמנים:

במוצאי שבת מוסיפים:

On Saturday night one says

ברוך אתה יהוה. אלהינו מלך העולם. בורא מאורי האש:

ברוך אתה יהוה. אלהינו מלך העולם. המבדיל בין קדש לחול. ובין אור לחשך. ובין ישראל לעמים. ובין יום השביעי לששת ימי המעשה. בין קדשת שבת לקדשת יום טוב הבדלת. ואת יום השביעי מששת ימי המעשה הקדשת והבדלת. והקדשת את

ששה מי יודע? ששה אני יודע: ששה סדרי משנה, חמשה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלשה אבות, שני לחות הברית, אחד אלהינו שבשמים ובארץ.

שבועה מי יודע? שבועה אני יודע: שבועה ימי שבתא, ששה סדרי משנה, חמשה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלשה אבות, שני לחות הברית, אחד אלהינו שבשמים ובארץ.

שמונה מי יודע? שמונה אני יודע: שמונה ימי מילה, שבועה ימי שבתא, ששה סדרי משנה, חמשה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלשה אבות, שני לחות הברית, אחד אלהינו שבשמים ובארץ.

תשעה מי יודע? תשעה אני יודע: תשעה ירחי לדה, שמונה ימי מילה, שבועה ימי שבתא, ששה סדרי משנה, חמשה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלשה אבות, שני לחות הברית, אחד אלהינו שבשמים ובארץ.

עשרה מי יודע? עשרה אני יודע: עשרה דבריא, תשעה ירחי לדה, שמונה ימי מילה, שבועה ימי שבתא, ששה סדרי משנה, חמשה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלשה אבות, שני לחות הברית, אחד אלהינו שבשמים ובארץ. עשרה אחד עשר מי יודע? אחד עשר אני יודע: אחד עשר כוכביא, עשרה דבריא, תשעה ירחי לדה, שמונה ימי מילה, שבועה ימי שבתא, ששה סדרי משנה, חמשה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלשה אבות, שני לחות הברית, אחד אלהינו שבשמים ובארץ.

שנים עשר מי יודע? שנים עשר אני יודע: שנים עשר שבטיא, אחד עשר כוכביא, עשרה דבריא, תשעה ירחי לדה, שמונה ימי מילה, שבועה ימי שבתא, ששה סדרי משנה, חמשה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלשה אבות, שני לחות הברית, אחד אלהינו שבשמים ובארץ.

שלשה עשר מי יודע? שלשה עשר אני יודע: שלשה עשר מדיא, שנים עשר שבטיא, אחד עשר כוכביא, עשרה דבריא, תשעה ירחי לדה, שמונה ימי מילה, שבועה ימי שבתא, ששה סדרי משנה, חמשה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלשה אבות, שני לחות הברית, אחד אלהינו שבשמים ובארץ.

Chad Gadya

חד גדיא, חד גדיא דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.

One kid, one kid that my father bought for two zuz, one kid, one kid.

וישתה כוס רביעי בהסבה ואחר כך יברך ברכה אחרונה.

Drink the fourth cup and recite the Beracha Acharonah.

ברוך אתה יהוה. אלהינו מלך העולם. על הגפן ועל פרי הגפן ועל תנובת השדה. ועל ארץ חמדה טובה ורחבה. שרצית והנחלת לאבותינו. לאכל מפריה. ולשבע מטובה. רחם יהוה אלהינו עלינו ועל ישראל עמך. ועל ירושלים עירך. ועל הר ציון משפן כבודך. ועל מזבחתך. ועל היכלך. ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו. והעלנו לתוכה. ושמחנו בבנינה. ונברכך עליה בקדשה ובטהרה. (בשבת ורצה והחליצנו ביום השבת הזה.) ושמחנו ביום חג המצות הזה. ביום טוב מקרא קדש הזה. כי אתה טוב ומטיב לכל. ונודה לך על הארץ ועל פרי הגפן (של ארץ ישראל גפנה).

ברוך אתה יהוה. על הארץ ועל פרי הגפן (של ארץ ישראל גפנה):

Nirtzah

נְרִצָּה

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה.

Next year, let us be in the built Jerusalem!

Echad Mi Yodea

אֶחָד מִי יוֹדֵעַ? אֶחָד אֲנִי יוֹדֵעַ: אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ.

שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ? שְׁנַיִם אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁנַיִם לַחֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ.

שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ? שְׁלֹשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת, שְׁנַיִם לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ.

אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ? אַרְבַּע אֲנִי יוֹדֵעַ: אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת, שְׁנַיִם לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ.

חֲמִשָּׁה מִי יוֹדֵעַ? חֲמִשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ: חֲמִשָּׁה חוֹמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת, שְׁנַיִם לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ.

עֲמֵךְ יִשְׂרָאֵל בְּקִדְשָׁתְךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מְלֶכֶּךָ הָעוֹלָם. שֶׁהַחֵינּוּ וְקִיְמָנוּ וְהַגִּיעָנוּ לְזִמְנֵי הַזֶּה:

וישתו בהסבה.

We drink the cup of wine while leaning on the left side.

Urhatz

וְרַחֵץ

יטול ידיו בשביל טבול הכרפס ולא יברך על נטילת ידיים כי כל דבר שטבולו באחד משבעה משקין צריך נטילה ואשרי הנזהר ליטול ידיו לטיבול משקה בכל השנה.

One should wash their hands before eating Karpas without a blessing.

Karpas

כֶּרְפָּס

יקח כרפס פחות מכזית כדי שלא יתחייב בברכה אחרונה ויטבל אותו במי המלח ויברך ויכוין לפטור בברכה זו גם אכילת מרור.

One should take less than a Kazayit of Karpas and dip it into saltwater. One should bless on the Karpas and have in mind that this blessing should cover the Maror.

ברוך אתה יהוה. אלהינו מלך העולם. בורא פרי האדמה:

ויאכל אותו בלי הסבה ויזהר להשאיר מהכרפס כדי שיהיה סוד הקערה שלם עד אכילת מצה ומרור.

Eat a small portion of Karpas without leaning and make sure some is left in the seder plate.

Yachatz

יחץ

יקח מצה האמצעית ויחלקנה לשני חלקים חלק אחד גדול כצורת "ו" ויצניענו לאפיקומן וחלק השני קטן כצורת "ד" יניחנו בין שתי המצות וקודם שיעשה מצות יחץ יאמר

One takes the middle Matza and breaks it into two pieces representing a Vav and a Dalet. The Vav should be bigger and is hidden for the Afikoman. The Dalet is placed back on the Seder plate between the other Matzot.

Maggid

מגיד

אומרים ההגדה בשמחה ובקול רם והיא ספור יציאת מצרים שהיא מצות עשה מן התורה.

We say the Haggadah aloud and joyously. This is the story of the Jews leaving Egypt which reciting it is a biblical mitzvah.

Ha Lachma Anya

מגביהין את הקערה ואומרים שלש פעמים:

Raise the Seder Plate and recite three times:

הא לחמא עניא. די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים. כל דכפין ייתי ויכול. כל דצריך ייתי ויפסח. השתא הכא. לשנה הבאה בארעא דישראל. השתא הכא עבדי. לשנה הבאה בארעא דישראל בני חורין:

This is the bread of destitution that our ancestors ate in the land of Egypt. Anyone who is famished should come and eat, anyone who is in need should come and partake of the

ומחלאים רעים ורבים דליתנו. עד הנה עזרונו רחמיה ולא עזבונו חסדיה. על כן אברים שפלגת בנו. ורוח ונשמה שנפחת באפינו. ולשון אשר שמת בפינו. הן הם. יודו ויברכו. וישבחו. ויפארו. וישוררו. את-שמה מלכנו תמיד. פי כל-פה לך יודה. וכל-לשון לך תשבח. וכל-עין לך תצפה. וכל-ברך לך תברע. וכל-קומה לפניה תשתחוה. והלבבות ייראוה. והקרוב והבליות יזמרו לשמה. בדרך שנאמר. כל עצמותי תאמרנה יהוה מי כמוך מציל עני מחזק ממנו ועני ואביון מגזלו. שועת עניים אתה תשמע. צעקת הדל תקשיב ותושיע. וכתוב. רננו צדיקים ביהוה לישראל נאנה תהלה.

בפי ישראל תתרום: ובשפתי צדיקים תתברך:

ובלשון חסידים תתקדש: ובקרוב קדושים תתהלל:

במקהלות רבבות עמך בית ישראל. שכן חובת כל-היצורים לפניה יהוה אלהינו ואלהי אבותינו. להודות. להלל. לשבח. לפאר. לרומם. להדר. ולנצח. על-כל-דברי שירות ותשבחות יוד בן-ישי עבדך משיחה: ובכן

ישתבח שמה לעד מלכנו. האל. המלך הגדול. והקדוש. בשמים ובארץ. כי לך נאה יהוה אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד. שיר. ושבחה. הלל. וזמרה. עז. וממשלה. נצח. גדלה. גבורה. תהלה. ותפארת. קדשה. ומלכות. ברכות והודאות. לשמה הגדול והקדוש. ומעולם ועד עולם אתה אל:

יהללוך יהוה אלהינו כל-מעשיך. וחסידך וצדיקים עושי רצונך. ועמך בית ישראל. כלם ברנה יודו ויברכו וישבחו ויפארו את-שם כבודך. כי לך טוב להודות ולשמה נעים לזמר. ומעולם ועד עולם אתה אל. ברוך אתה יהוה מלך מהלל בתשבחות. אמן:

Fourth Cup of Wine

מתוכם כי לעולם חסדו: בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרוּעַ נְטוּיָהּ כִּי לְעוֹלָם חסדו: לְגַזֵּר יַם־סוּף לְגִזְרִים כִּי לְעוֹלָם חסדו: וְהַעֲבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכּוֹ כִּי לְעוֹלָם חסדו: וְנָעַר פְּרַעַה וְחִילוֹ בַּיַם־סוּף כִּי לְעוֹלָם חסדו: לְמוֹלִיָּה עֲמוֹ בַּמְדָּבָר כִּי לְעוֹלָם חסדו: לְמַכַּה מְלָכִים גְּדֻלִים כִּי לְעוֹלָם חסדו: וַיִּהְרַג מְלָכִים אֲדִירִים כִּי לְעוֹלָם חסדו: לְסִיחּוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי כִּי לְעוֹלָם חסדו: וְלַעֲוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן כִּי לְעוֹלָם חסדו: וְנָתַן אֶרֶצָם לְנַחֲלָה כִּי לְעוֹלָם חסדו: נִחְלָה לְיִשְׂרָאֵל עֲבָדָו כִּי לְעוֹלָם חסדו: שֶׁבִשְׁפָּלְנוּ זָכַר לָנוּ כִּי לְעוֹלָם חסדו: וַיִּפְרָקֵנוּ מִצְרַיִנוּ כִּי לְעוֹלָם חסדו: נָתַן לָחֶם לְכָל־בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חסדו: הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמַיִם כִּי לְעוֹלָם חסדו:

נִשְׁמַת כָּל־חַי תִּבְרַךְ אֶת שְׁמֶךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְרוּחַ כָּל־בָּשָׂר תִּפָּאֵר וְתִרְוַמֵם וְזָכְרֶךָ מִלְכָּנוּ תָּמִיד. מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעוֹלָם אַתָּה אֵל. וּמִבְּלַעֲדֶיךָ אֵין לָנוּ (מֶלֶךְ) גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ. פּוֹדֶה וּמַצִּיל. וְעוֹנֶה וּמַרְחֵם. בְּכָל־עַת צָרָה וְצוּקָה. אֵין לָנוּ מֶלֶךְ עוֹזֵר וְסוֹמֵךְ אֵלָּא אַתָּה:

אֱלֹהֵי הָרְאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים. אֱלֹהֵי כָּל בְּרִיּוֹת. אֲדוֹן כָּל־תּוֹלְדוֹת. הַמְהַלֵּל בְּכָל־הַתְּשַׁבְּחוֹת. הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ בַּחֶסֶד. וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים. וַיְהוֶה אֱלֹהִים אֶמֶת לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן. הַמְעוֹרֵר יְשָׁנִים וְהַמְקִיץ נֹרְדָּמִים. מַחֲיֶה מֵתִים. וְרוֹפֵא חוֹלִים. פּוֹקֵחַ עֲוִרִים. וְזוֹקֵף כְּפוּפִים. הַמְשִׁיחַ אֲלֵמִים. וְהַמְפַּעֵנֵם וְנַעֲלָמִים. וְלֶךְ לְבַדְּךָ אֲנַחְנוּ מוֹדִים:

וְאֵלֵינוּ פִּינוּ מְלֵא שִׁירָה כִּיִּם. וְלִשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כְּהַמּוֹן גָּלְיוֹ. וְשִׁפְתוֹתֵינוּ שֶׁבַח כְּמַרְחָבֵי רִקִיעַ. וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כְּשֶׁמֶשׁ וּכְיָרֵחַ. וַיְדִינוּ פְּרוֹשׁוֹת כְּנִשְׂרֵי שָׁמַיִם. וְרָגְלֵינוּ קְלוֹת כְּאֵילוֹת. אֵין אֲנַחְנוּ מְסַפִּיקִין לְהוֹדוֹת לָךְ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. וְלִבְרַךְ אֶת־שְׁמֶךָ מִלְכָּנוּ. עַל־אֲחַת מֵאֲלָפֵי אֲלָפִים וְרוֹב רַבֵּי רַבּוֹת פְּעָמִים. הַטּוֹבוֹת נְסִים וְנִפְלְאוֹת שְׁעֲשִׂיתָ עִמָּנוּ וְעַם אֲבוֹתֵינוּ. מִלְּפָנֶיךָ מִמְצָרִים גָּאֲלָתָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. מִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ. בְּרָעַב וְנִתְּנוּ. וּבְשֶׁבַע כִּלְפַלְתָּנוּ. מִחֲרַב הִצַּלְתָּנוּ. מִדְּבַר מִלְּטָתָנוּ.

Pesach sacrifice. Now we are here, next year we will be in the land of Israel; this year we are slaves, next year we will be free people.

Mah Nishtanah, The Four Questions

מוזגים כוס שני ומסלקים את הקערה כאלו כבר אכלו כדי שיראו התינוקות וישאלו:

We pour the second cup and remove the Seder plate as if we are done the Seder so the children will wonder and ask:

מה נשתנה הלילה הזה. מכל הלילות: שבכל הלילות אין אנחנו מטבלין אפילו פעם אחת. והלילה הזה שתי פעמים: שבכל הלילות אנחנו אוכלין חמץ או מצה. והלילה הזה בלוי מצה: שבכל הלילות אנחנו אוכלין שאר ירקות. והלילה הזה מרור: שבכל הלילות אנחנו אוכלין ושותין בין יושבין ובין מסבין. והלילה הזה בלוי מסבין:

What differentiates this night from all [other] nights? On all [other] nights, we don't dip [our food], even one time; tonight [we dip it] twice. On all [other] nights we eat chamets and matsa; this night, only matsa? On all [other] nights we eat other vegetables; tonight (only) marror. On [all] other nights, we eat either sitting or reclining; tonight we all recline.

Avadim Hayinu, We Were Slaves

מחזירים הקערה למקומה על השולחן ואומר ההגדה, ותהיה המצה מגולה בשעת אמירת ההגדה. ורק בעת שאוחז הכוס בידו יכנסה.

We return the Seder plate to its place on the table and continue with the Haggadah. The Matza should remain uncovered throughout Maggid but whenever one holds the cup with cover the Matza.

עבדים היינו לפרעה במצרים. ויוציאנו יהוה אלהינו משם. ביד חזקה. ובזרוע נטויה. ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים עדיין אנחנו ובנינו ובני בנינו. משעבדים היינו לפרעה במצרים. ואפלו כלנו חכמים. כלנו נבונים. כלנו יודעים את התורה. מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. וכל-המרב להספר ביציאת מצרים הרי זה משבח:

We were slaves to Pharaoh in the land of Egypt. And the Lord, our God, took us out from there with a strong hand and an outstretched forearm. And if the Holy One, blessed be He, had not taken our ancestors from Egypt, behold we and our children and our children's children would [all] be enslaved to Pharaoh in Egypt. And even if we were all sages, all discerning, all elders, all knowledgeable about the Torah, it would be a commandment upon us to tell the story of the exodus from Egypt. And anyone who adds [and spends extra time] in telling the story of the exodus from Egypt, behold he is praiseworthy.

Story of the Five Rabbis

מעשה ברבי אליעזר. ורבי יהושע. ורבי אלעזר בן-עזריה. ורבי עקיבא. ורבי טרפון. שהיו מסבין בבני ברק. והיו מספרים ביציאת מצרים כל-אותו הלילה. עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם. רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית:

It happened once [on Pesach] that Rabbi Eliezer, Rabbi Yehoshua, Rabbi Elazar ben Azariah, Rabbi Akiva and Rabbi Tarfon were reclining in Bnei Brak and were telling the story of the exodus from Egypt that whole night, until their students came and said to them, "The time of [reciting] the morning Shema has arrived".

לישועה: קול רנה וישועה באהלי צדיקים ימין יהוה עשה חיל: ימין יהוה רוממה ימין יהוה עשה חיל: לא אמות כיאחיה ואספר מעשי יי: יסר יסרני יי ולמות לא נתנני: פתחולי שערי צדק אבא-בם אודה יי: זה-השער ליהוה צדיקים יבאו בו:

אודה כי עניתני ותהילי לישועה: אודה כי עניתני ותהילי לישועה: אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה: אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה: מאת יהוה היתה זאת היא נפלאת בעינינו: מאת יהוה היתה זאת היא נפלאת בעינינו: זה-היום עשה יהוה נגילה ונשמחה בו: זה-היום עשה יהוה נגילה ונשמחה בו:

אנא יהוה הושיעה נא. אנא יהוה הושיעה נא: אנא יהוה הצליחה נא. אנא יהוה הצליחה נא:

ברוך הבא בשם יהוה ברכנוכם מבית יהוה: ברוך הבא בשם יהוה ברכנוכם מבית יהוה: אל יהוה ויאר לנו אסרו-תג בעבתים עד-קרנות המזבח: אל יהוה ויאר לנו אסרו-תג בעבתים עד-קרנות המזבח: אלי אתה ואודה אלהי ארוממך: אלי אתה ואודה אלהי ארוממך: הודו ליהוה כפי-טוב כי לעולם חסדו: הודו ליהוה כפי-טוב כי לעולם חסדו:

Songs of Praise and Thanks

הודו ליהוה כפי-טוב כי לעולם חסדו: הודו ליהוה כפי-טוב כי לעולם חסדו: הודו לאלהי האלהים כי לעולם חסדו: הודו לאדני האדנים כי לעולם חסדו: לעשה נפלאות גדולות לבהו כי לעולם חסדו: לעשה השמים בתבונה כי לעולם חסדו: לרקע הארץ על-המים כי לעולם חסדו: לעשה אורים גדלים כי לעולם חסדו: את-השמש לממשלת ביום כי לעולם חסדו: את-הירח וכוכבים לממשלות בלילה כי לעולם חסדו: למכה מצרים בבכוריהם כי לעולם חסדו: ויוצא ישראל

ליהוה והארץ נתן לבני־אדם: לא המתים יהללו־יה ולא כל־
 ירדני דומה: ואנחנו נברך יְה מַעֲתָה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּ־יה:

אֶהְבֵּתִי כִי־יִשְׁמַע יְהוָה אֶת־קוֹלִי תַחֲנוּנָי: כִּי־הִטָּה אָזְנוֹ לִי וּבִימִי
 אֶקְרָא: אֶפְפוּנֵי חֲבִל־מָוֶת וּמִצָּרֵי שְׁאוֹל מִצְּאֹנֵי צָרָה וְיִגְוֹן
 אִמְצָא: וּבִשְׁם־יְהוָה אֶקְרָא אָנָּה יְהוָה מִלְּטָה נִפְשִׁי: חֲנוּן יְהוָה
 וְצַדִּיק וְאֱלֹהֵינוּ מְרַחֵם: שִׁמְר פְּתָאִים יְהוָה וְלֹלוֹתַי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ:
 שׁוּבֵי נִפְשֵׁי לְמִנוּחֵיכִי כִי־יְהוָה גָּמַל עָלַיְכִי: כִּי חֲלַצְתָּ נִפְשִׁי
 מִמָּוֶת אֶת־עֵינַי מִן־דְּמָעָה אֶת־רַגְלִי מִדָּחִי: אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה
 בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים: הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר אֲנִי עֲנִיתִי מֵאֵד: אֲנִי אֶמְרַתִּי
 בְּחַפְזִי כָּל־הָאָדָם כֹּזֵב:

מֵה־אָשִׁיב לִיהוָה כָּל־תַּגְּמוֹלוֹהִי עָלַי: כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבִשְׁם
 יְהוָה אֶקְרָא: נִדְרֵי לִיהוָה אֲשַׁלֵּם נִגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ: יָקָר בְּעֵינַי
 יְהוָה הַמְּלוֹתָה לְחַסִּידָיו: אָנָּה יְהוָה כִּי־אֲנִי עֲבַדְךָ אֲנִי־עַבְדְּךָ בֶן־
 אִמְתְּךָ פְּתַחַת לְמוֹסְרֵי: לָךְ־אֲזַבַּח וְזָבַח תּוֹדָה וּבִשְׁם יְהוָה אֶקְרָא:
 נִדְרֵי לִיהוָה אֲשַׁלֵּם נִגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ: בְּחִצְרוֹת בַּיִת יְהוָה
 בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלַם הַלְלוּ־יה:

הַלְלוּ אֶת־יְהוָה כָּל־גּוֹיִם שִׁבְחוּהוּ כָּל־הָאָמִים: כִּי גָבַר עָלֵינוּ
 חֲסֵדוֹ וְאַמַּת־יְהוָה לְעוֹלָם הַלְלוּ־יה: הוֹדוּ לִיהוָה כִּי־טוֹב כִּי
 לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ: יֵאֱמְרוּ־נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ: יֵאֱמְרוּ־נָא
 בַּיִת־אֶהְרֹן כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ: יֵאֱמְרוּ־נָא יִרְאֵי יְהוָה כִּי לְעוֹלָם
 חֲסֵדוֹ:

מִן־הַמִּצַּר קָרָאתִי יְהוָה עֲנֵנִי בְּמִרְחַב יָה: יְהוָה לִי לֹא אִירָא מֵה־
 יַעֲשֶׂה לִי אָדָם: יְהוָה לִי בַעֲזָרִי וְאֲנִי אֶרְאֶה בְּשִׁנְאֵי: טוֹב לְחַסוֹת
 בִּיהוָה מִבְּטַח בְּאָדָם: טוֹב לְחַסוֹת בִּיהוָה מִבְּטַח בְּנַדִּיבִים: כָּל־
 גּוֹיִם סִבְבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: סִבּוּנִי גַם־סִבְבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה
 כִּי אֲמִילָם: סִבּוּנִי כְּדַבּוּרִים דַּעְכוּ כֹּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם יְהוָה כִּי
 אֲמִילָם: דַּחָה דַּחִיתַנִּי לְנַפְלֵי נִיהוָה עֲזָרְנִי: עֵזִי וְזִמְרַת יְהוָה וְיֵהִי־לִי

אמר רבי אלעזר בן־עזריה. הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי
 שתאמר יציאת מצרים בלילות. עד שדרשה בן זומא שנאמר.
 למען תזכר את־יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך. ימי חייך.
 הימים. כל ימי חייך. הלילות. וחכמים אומרים. ימי חייך.
 העולם הזה. כל ימי חייך. להביא לימות המשיח:

Rabbi Elazar ben Azariah said, "Behold I am like a man of seventy years and I have not merited [to understand why] the exodus from Egypt should be said at night until Ben Zoma explicated it, as it is stated (Deuteronomy 16:3), 'In order that you remember the day of your going out from the land of Egypt all the days of your life;' 'the days of your life' [indicates that the remembrance be invoked during] the days, 'all the days of your life' [indicates that the remembrance be invoked also during] the nights." But the Sages say, "'the days of your life' [indicates that the remembrance be invoked in] this world, 'all the days of your life' [indicates that the remembrance be invoked also in] the next world".

Baruch HaMakom, The Four Sons

ברוך המקום ברוך הוא. ברוך שנתן תורה לעמו ישראל. ברוך
 הוא. כנגד ארבעה בנים דברה תורה. אחד חכם. ואחד רשע.
 ואחד תם. ואחד שאינו יודע לשאל:

Blessed is the Place [of all], Blessed is He; Blessed is the One who Gave the Torah to His people Israel, Blessed is He. Corresponding to four sons did the Torah speak; one [who is] wise, one [who is] evil, one who is innocent and one who doesn't know to ask.

הַחֵם מֵה הוּא אוֹמֵר. מִה הָעֵלֹת וְהַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲתֶכֶם. אַף אֲתָה אֲמֹר לוֹ כְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח. אֵין מִפְּטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמָן:

What does the wise [son] say? "What are these testimonies, statutes and judgments that the Lord our God commanded you?" (Deuteronomy 6:20)" And accordingly you will say to him, as per the laws of the Pesach sacrifice, "We may not eat an afikoman [a dessert or other foods eaten after the meal] after [we are finished eating] the Pesach sacrifice. (Mishnah Pesachim 10:8)"

רָשַׁע מֵה הוּא אוֹמֵר. מִה הָעֵבֶדְהָ הַזֹּאת לָכֶם. לָכֶם וְלֹא לוֹ. וּלְפִי שְׁהוֹצִיא אֶת-עֲצָמוֹ מִן הַכֶּלֶל. כִּפָּר בְּעֶקֶר. אַף אֲתָה הִקְהָה אֶת-שָׁנָיו וְאֲמֹר לוֹ. בְּעֵבֹר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם. לִי וְלֹא לוֹ. וְאֵלוֹ הָיָה שָׁם לֹא הָיָה נִגְאָל:

What does the evil [son] say? "What is this worship to you?" (Exodus 12:26)" 'To you' and not 'to him.' And since he excluded himself from the collective, he denied a principle [of the Jewish faith]. And accordingly, you will blunt his teeth and say to him, "For the sake of this, did the Lord do [this] for me in my going out of Egypt' (Exodus 13:8)." 'For me' and not 'for him.' If he had been there, he would not have been saved.

תָּם מֵה הוּא אוֹמֵר. מֵה-זֹּאת. וְאֲמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם מִבַּיִת עֲבָדִים:

What does the innocent [son] say? "What is this?" (Exodus 13:14)" And you will say to him, "With the

Hallel

הלל

ימזגו כוס רביעי ויקרא עליו את ההלל.

Pour the fourth cup.

שִׁפְךָ חֲמַתְךָ אֶל-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא-יָדְעוּךָ וְעַל מַמְלְכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ: כִּי אָכַל אֶת-יַעֲקֹב וְאֶת-נִוְהוּ הַשָּׁמוֹ: שִׁפְךָ-עֲלֵיהֶם וְעַמְּךָ וְחִרְוֹן אֲפָךָ יִשִּׁיגֶם: תִּרְדֹּף בְּאֵף וְתִשְׁמִידֵם מִתַּחַת שָׁמַי הַזֶּה:

Pour your wrath upon the nations that did not know You and upon the kingdoms that did not call upon Your Name! Since they have consumed Ya'akov and laid waste his habitation (Psalms 79:6-7). Pour out Your fury upon them and the fierceness of Your anger shall reach them (Psalms 69:25)! You shall pursue them with anger and eradicate them from under the skies of the Lord (Lamentations 3:66).

לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא לָנוּ כִּי-לִשְׁמֶךָ תַּן כְּבוֹד עַל-חֲסֹדְךָ עַל-אֲמַתְךָ: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אֵי-הָיָה נָא אֱלֹהֵיהֶם: וְאֵלֵהֵינוּ בְּשִׁמְיֵם כָּל אֲשֶׁר-חָפֵץ עָשָׂה: עֲצִבֵיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: פֶּה-לָהֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ: אֲזַנַיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמְעוּ אֵף לָהֶם וְלֹא יִרְחִוּוּ: יַדֵיהֶם וְלֹא יִמְשִׁוּן רַגְלֵיהֶם וְלֹא יִהְלְכוּ לֹא-יִהְיוּ בְּגִרוֹנָם: כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֲשִׂיהֶם כָּל אֲשֶׁר-בִּטְחָ בָהֶם: יִשְׂרָאֵל בִּטְחָ בִּיהוָה עֲזָרָם וּמַגְנָם הוּא: יִרְאִי יְהוָה בִּטְחָ בִּיהוָה עֲזָרָם וּמַגְנָם הוּא: יְהוָה זְכָרְנוּ יִבְרַךְ יִבְרַךְ אֶת-בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְרַךְ אֶת-בֵּית אַהֲרֹן: יִבְרַךְ יִרְאִי יְהוָה הַקְּטַנִּים עִם-הַגְּדֹלִים: יִסַף יְהוָה עֲלֵיכֶם עֲלֵיכֶם וְעַל-בְּנֵיכֶם: בְּרוּכִים אַתֶּם לִיהוָה עֲשֵׂה שְׁמֵי וְאֶרֶץ: הַשְּׁמַיִם שְׁמֵי

ברכת האורח הרחמן הוא יברך את השלחן הזה שאכלנו עליו ויסדר בו כל-מעדני עולם. ויהיה כשלחנו של אברהם אבינו. כל-רעב ממנו יאכל. וכל-צמא ממנו ישתה. ואל יחסר ממנו כל-טוב לעד ולעולמי עולמים. אמן: הרחמן הוא יברך בעל הבית הזה ובעל הסעודה הזאת. הוא ובניו ואשתו וכל-אשר לו. בבנים שיחיו. ובנכסים שיירבו. ברה יהוה חילו ופעל ידיו תרצה. ויהיו נכסיו ונכסיו מצלחים וקרובים לעיר. ואל יודקק לפניו ולא לפניו שום דבר חטא והרהור עון. שש ושמה כל-הימים בעשר וקבוד. מעתה ועד עולם. לא יבוש בעולם הזה. ולא יכלם לעולם הבא. אמן כן יהי רצון:

הרחמן הוא יחינו ויזכנו ויקרבנו לימות המשיח ולבנין בית המקדש ולחיי העולם הבא. מגדול ישועות מלכו ועשה-חסד למשיחן לדוד ולזרעו עד-עולם: כפירים רשו ורעבו ודרשו יהוה לא-יחסרו כל-טוב: גער הילתי גם-זקנתי ולא-ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש-לחם: כל-היום חונן ומלנה וזרעו לברכה: מה-שאכלנו יהיה לשבעה. ומה-ששתינו יהיה לרפואה. ומה-שהותרנו יהיה לברכה. כדכתיב. ויתן לפניהם ויאכלו ויותרו כדבר יהוה: ברוכים אתם ליהנה עשה שמנים וארץ: ברוך הגבר אשר יבטח ביהנה והנה יהנה מבטחו: יהוה עז לעמו יתן יהוה יברך את-עמו בשלום: עושה שלום במרומי הוא ברחמינו יעשה שלום עלינו. ועל כל-עמו ישראל ואמרו אמן:

Third Cup of Wine

כוס-ישועות אשא ובשם יהוה אקרא : סברי מרנן ועונים לחיים

ויכוין לפטור בברכה זו גם כוס רביעי.

Have in mind to cover both the third and fourth cups with this Beracha.

ברוך אתה יהוה. אלהינו מלך העולם. בורא פרי הגפן:
וישתהו בהסבה.

Drink leaning to the left.

strength of [His] hand did the Lord take us out from Egypt, from the house of slaves' (Exodus 13:14)".

ושאינו יודע לשאל. את פתח לו. שנאמר. והגדת לבנך ביום ההוא לאמר. בעבור זה עשה יהוה לי בצאתי ממצרים:

And [regarding] the one who doesn't know to ask, you will open [the conversation] for him. As it is stated (Exodus 13:8), "And you will speak to your your son on that day saying, for the sake of this, did the Lord do [this] for me in my going out of Egypt".

Yachol Me'rosh Chodesh, The Time for This Mitzvah

יכול מראש חודש. תלמוד לומר ביום ההוא. אי ביום ההוא. יכול מבעוד יום. תלמוד לומר בעבור זה. בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שמצה ומרור מנחים לפניך:

It could be from Rosh Chodesh [that one would have to discuss the Exodus. However] we learn [otherwise, since] it is stated, "on that day." If it is [written] "on that day," it could be from while it is still day [before the night of the fifteenth of Nissan. However] we learn [otherwise, since] it is stated, "for the sake of this." I didn't say 'for the sake of this' except [that it be observed] when [this] matsa and maror are resting in front of you [meaning, on the night of the fifteenth].

In the Beginning, Our Fathers Were Idol Worshipers, From Terach to Covenant

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו. ועכשיו קרבנו המקום לעבדתו. שנאמר. ויאמר יהושע אל-כל-העם כה-אמר יהוה

אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַנָּהָר יִשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מְעוֹלָם תֵּרַח אָבִי
אֲבָרָהָם וְאָבִי נַחֹר וַיַּעֲבֹדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים:

From the beginning, our ancestors were idol worshippers. And now, the Place [of all] has brought us close to His worship, as it is stated (Joshua 24:2-4), "Yehoshua said to the whole people, so said the Lord, God of Israel, 'over the river did your ancestors dwell from always, Terach the father of Avraham and the father of Nachor, and they worshiped other gods'".

וְאָקַח אֶת־אֲבִיכֶם אֶת־אֲבָרָהָם מֵעֵבֶר הַנָּהָר וְאוֹלַךְ אוֹתוֹ בְּכָל־
אֶרֶץ כְּנָעַן וְאָרַב [וְאַרְבֵּה] אֶת־זֶרְעוֹ וְאֶתְנִלּוֹ אֶת־יִצְחָק: וְאֶתְנִלּוֹ
לְיִצְחָק אֶת־יַעֲקֹב וְאֶת־עֵשָׂו וְאֶתְנִלּוֹ לְעֵשָׂו אֶת־הָר שְׁעִיר לְרִשְׁתָּהּ
אוֹתוֹ וַיַּעֲקֹב וּבְנָיו יָרְדוּ מִצְרָיִם:

And I took your father, Avraham from over the river and I made him walk in all the land of Canaan and I increased his seed and I gave him Yitschak. And I gave to Yitschak, Ya'akov and Esav, and I gave to Esav, Mount Seir [in order that he] inherit it; and Yaakov and his sons went down to Egypt".

בְּרוּךְ שׁוֹמֵר הַבְּטָחוֹתוֹ לְיִשְׂרָאֵל. בְּרוּךְ הוּא. שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
חֲשַׁב אֶת־הַקֵּץ. לַעֲשׂוֹת כְּמָה שֶׁאָמַר לְאֲבָרָהָם אָבִינוּ בְּבְרִית בֵּין
הַבְּתָרִים. שֶׁנֶּאֱמַר. וַיֹּאמֶר לְאֲבָרָם יָדַע תִּדְעַ כִּי־גֵר * יִהְיֶה זֶרְעֲךָ
בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וַעֲנִי אוֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: וְגַם אֶת־
הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנִי וְאַחֲרַי־כֵּן יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ גָּדוֹל:

Blessed is the One who keeps his promise to Israel, blessed be He; since the Holy One, blessed be He, calculated the end [of the exile,] to do as He said to Avraham, our father,

וְתִבְנֶה יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם
וְאוֹמֵר בְּלִחַשׁ אָמֵן:

אם שכח לומר יעלה ויבא ונזכר לפני שהתחיל ברכת הטוב והמטיב יאמר

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. שֶׁנֶּתַן יָמִים טוֹבִים לַעֲמֹי יִשְׂרָאֵל.
לְשִׁשּׁוֹן וְלִשְׁמֹחָה. אֶת־יוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה. אֶת־יוֹם טוֹב מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה.
בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְמַנִּים:

אם שכח לומר רצה והחליצנו או יעלה ויבא בשבת ונזכר לפני שהתחיל ברכת הטוב והמטיב יאמר

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. שֶׁנֶּתַן שְׁבֻתוֹת לְמִנּוּחָה לַעֲמֹי יִשְׂרָאֵל. בְּאֵהָבָה
לְאוֹת וְלִבְרִית. וְיָמִים טוֹבִים לְשִׁשּׁוֹן וְלִשְׁמֹחָה. אֶת־יוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה. אֶת־יוֹם טוֹב
מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְקַדֵּשׁ הַשְּׁבֻת יִשְׂרָאֵל וְהַזְמַנִּים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הָאֵל אָבִינוּ. מְלַכְנוּ. אֲדִירָנוּ.
בוֹרְאָנוּ. גּוֹאֲלָנוּ. קְדוֹשֵׁנוּ. קְדוֹשׁ יַעֲקֹב. רוֹעֵנוּ רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל. הַמְּלַךְ הַטּוֹב.
וְהַמְּטִיב לְכָל. שֶׁבְּכָל־יוֹם וְיוֹם הוּא הַטִּיב לָנוּ. הוּא מְטִיב לָנוּ. הוּא יִיטִיב
לָנוּ. הוּא גִמְלָנוּ. הוּא גּוֹמְלָנוּ. הוּא יְגַמְלָנוּ לְעַד חֵן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרִיחַ
וְהַצְלָה וְכָל־טוֹב: יַעֲנֵנו אֱמֶן

הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁתַּבַּח עַל כְּבוֹדוֹ: הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁתַּבַּח בְּשָׁמַיִם וּבְאֶרֶץ:
הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁתַּבַּח בְּנוֹ לְדוֹר דּוֹרִים: הַרְחַמֵּן הוּא קָרַן לַעֲמֹי יָרִים: הַרְחַמֵּן
הוּא יִתְפָּאֵר בְּנוֹ לְנִצְחָה נְצִיחִים: הַרְחַמֵּן הוּא יִפְרֹסֶנּוּ בְּכָבוֹד וְלֹא בְּבוּזֵי
בְּהִתֵּר וְלֹא בְּאִסּוּר בְּנִחַת וְלֹא בְּצַעַר: הַרְחַמֵּן הוּא יִתֵּן שְׁלוֹם בֵּינֵינוּ: הַרְחַמֵּן
הוּא יִשְׁלַח בְּרַכָּה רְחֹקָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יְדֵינוּ: הַרְחַמֵּן הוּא יַצְלִיחַ
אֶת־דְּרָכֵינוּ: הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁבּוֹר עַל גְּלוֹת מִהֲרָה מֵעַל צְוֹאֲרֵנוּ: הַרְחַמֵּן הוּא
יִוֹלִיכֵנוּ מִהֲרָה קוֹמֵמִיּוֹת לְאַרְצֵנוּ: הַרְחַמֵּן הוּא יִרְפָּאֵנוּ רְפוּאָה שְׁלֵמָה.
רְפוּאָת הַנֶּפֶשׁ וְרְפוּאָת הַגּוּף: הַרְחַמֵּן הוּא יִפְתַּח לָנוּ אֶת־יְדוֹ הַרְחַבָּה:
הַרְחַמֵּן הוּא יִבְרַךְ כָּל־אֶחָד וְאֶחָד מִמֶּנּוּ בְּשֵׁמוֹ הַגָּדוֹל כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּרְכוּ
אֲבוֹתֵינוּ אֲבָרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב. בְּכָל מַכְל כָּל. כֵּן יִבְרַךְ אוֹתָנוּ יַחַד בְּרַכָּה
שְׁלֵמָה. וְכֵן יְהִי רְצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן: הַרְחַמֵּן הוּא יִפְרוֹשׁ עֲלֵינוּ סִפְת שְׁלוֹמוֹ:

בשבת הרחמן הוא ינחילנו עולם שכלו שבת ומנוחה לחיי העולמים:

הרחמן הוא ינחילנו יום שכלו טוב:

הרחמן הוא ישע תורתו ואהבתו בלבנו ותהיה יראתו על פנינו לבלתי
נחטא. ויהיו כל מעשינו לשם שמים:

לְכַל-בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא בְּרַחֲמָיו וּבְרֹב חֲסָדָיו. כְּאָמֹר. פּוֹתַח אֶת-יְדָךְ
וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל-חַי רִצּוֹן. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הֵזֵן אֶת-הַכֹּל:

נוֹדָה לָךְ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל שֶׁהִנַּחֲלַת לְאֲבוֹתֵינוּ. אַרְץ חֲמֵדָה טוֹבָה וְרַחֲבָה.
בְּרִית וְתוֹרָה חַיִּים וּמְזוֹן. עַל שֶׁהוֹצַאתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית
עַבָדִים. וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחֲתַמְתָּ בְּבִשְׁרָנוּ. וְעַל תּוֹרַתְךָ שֶׁלִּמְדַתָּנוּ. וְעַל חֲקֵי
רְצוֹנְךָ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ. וְעַל חַיִּים וּמְזוֹן שֶׁאַתָּה זֵן וּמִפְרָגִס אוֹתָנוּ:

עַל הַכֹּל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲנַחֲנוּ מוֹדִים לָךְ. וּמְבָרְכִים אֶת-שְׁמֶךָ. כְּאָמֹר.
וְאַכְלַת וּשְׂבַעְתָּ וּבְרַכְתָּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל-הָאָרֶץ הַטְּבָה אֲשֶׁר נָתַן-לָךְ.
בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמְּזוֹן:

רַחֵם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וְעַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ. וְעַל הַר
צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ. וְעַל הַיְכָלְךָ. וְעַל מַעוֹנְךָ. וְעַל דְּבִירְךָ. וְעַל הַבַּיִת הַגָּדוֹל
וְהַקְדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שְׁמֶךָ עָלָיו. אָבִינוּ. רַעְנוּ. וּזְנוּנוּ. פְּרַנְסָנוּ. כְּלַכְלָנוּ. הַרְוִיחָנוּ
הַרְנוּח-לָנוּ מִהֶרָה מִכָּל-צָרוֹתֵינוּ. וְנָא. אֵל תַּצְרִיכֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. לַיְדֵי
מִתְנֹת בָּשָׂר וָדָם. וְלֹא לַיְדֵי הַלּוֹאֲתָם. אֵלָּא לַיְדֵי הַמַּלְאָה וְהַרַחֲבָה.
הַעֲשִׂינָהּ וְהַפְתּוּחָהּ. יְהִי רִצּוֹן שְׁלֹא גְבוּשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְלֹא נִכְלָם לְעוֹלָם
הַבָּא. וּמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ תַּחְזִירָנָה לְמַקּוֹמָהּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ:

בשבת אומרים

רַצָּה וְהַחֲלִיצֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וּבְמִצְוֹת יוֹם הַשַּׁבִּיעִי. הַשְּׁבַת הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ הַזֶּה.
כִּי יוֹם גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ הוּא מִלְּפָנֶיךָ. נִשְׁבּוֹת בּוֹ וְנִנּוּחַ בּוֹ וְנִתְעַנְּג בּוֹ כְּמִצְוֹת חֲקֵי רְצוֹנְךָ. וְאֵל
תְּהִי צָרָה וְיָגוֹן בְּיוֹם מְנוּחָתָנוּ. וְהִרְאֵנוּ בְּנִחְמַת צִיּוֹן בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ. כִּי אַתָּה הוּא בְּעַל
הַנְּחָמוֹת. וְהַגֵּם שֶׁאֲכַלְנוּ וְשִׁתִּינוּ חֶרֶבֶן בֵּיתְךָ הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ לֹא שְׁכַחְנוּ. אֵל תִּשְׁכַּחְנוּ
לְנִצָּחַ וְאֵל תִּנְחַחְנוּ לְעַד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אַתָּה:

בליל ראשון (ושני בחוץ לארץ) אם לא אמר יעלה ויבא חוזר לראש

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וַיָּבֵא וַיַּגִּיעַ וַיִּרְאֶה וַיִּרְצָה וַיִּשְׁמַע וַיִּפְקֵד וַיִּזְכֹּר
זְכוּרֵנוּ. וְזָכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. וְזָכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ. וְזָכְרוֹן מְשִׁיחַ בֶּן-דָּוִד
עַבְדְּךָ. וְזָכְרוֹן כָּל-עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לְפַלְטָה לְטוֹבָה. לְחֵן לְחֶסֶד
וְלִרְחֻמִּים. לְחַיִּים טוֹבִים וְלְשָׁלוֹם. בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה. בְּיוֹם טוֹב מִקְרָא
קָדֵשׁ הַזֶּה. לְרַחֵם בּוֹ עָלֵינוּ וְלַהוֹשִׁיעֵנוּ. וְזָכְרָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה.
וּפְקֻדָּנוּ בּוֹ לְבִרְכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. בְּדַבַּר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. חוּס
וְחַנּוּן וְחַמּוּל וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן
וְרַחוּם אַתָּה:

in the Covenant between the Pieces, as it is stated (Genesis 15:13-14), "And He said to Avram, 'you should surely know that your seed will be a stranger in a land that is not theirs, and they will enslave them and afflict them four hundred years. And also that nation for which they shall toil will I judge, and afterwards they will will go out with much property'".

יכסה את המצות ויאחז את הכוס בידו הימנית ויאמר:

We cover the Matzot, hold the cup of wine in our right hand and say:

וְהִיא שְׁעֵמְדָה לְאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ. שְׁלֹא אָחָד בְּלִבָּד עֹמֵד עָלֵינוּ
לְכַלּוֹתֵנוּ. אֵלָּא שְׁבָכָל-דּוֹר וְדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ.
וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילָנוּ מֵיָדָם:

And it is this that has stood for our ancestors and for us, since it is not [only] one [person or nation] that has stood [against] us to destroy us, but rather in each generation, they stand [against] us to destroy us, but the Holy One, blessed be He, rescues us from their hand.

Deriving the Miracles from Verses in the Torah

יניח הכוס על השלחן, ויגלה המצות עד לפיכך.

We put down the cup and uncover the Matza until "Lefichach".

צֵא וְלִמַּד מֵהַ בְּקֵשׁ לְבֶן הָאֲרָמִי לַעֲשׂוֹת לַיעֲקֹב אָבִינוּ. שְׁפָרְעָה
לֹא גָזַר אֵלָּא עַל הַזְּכָרִים. וְלְבֶן בְּקֵשׁ לַעֲקוֹר אֶת הַכֹּל. שְׁנֵאמַר.
"אֲרָמִי אֲבִד אָבִי וַיִּירַד מִצְרַיִמָּה וַיִּגְרַשׁ שָׁם
בְּמַתִּי מֵעֵט וַיְהִי-שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל עֲצוּם וָרָב:"

Go out and learn what what Lavan the Aramean sought to do to Ya'akov, our father; since Pharaoh only decreed [the death sentence] on the males but Lavan sought to uproot the whole [people]. As it is stated (Deuteronomy 26:5), "An Aramean was destroying my father and he went down to Egypt, and he resided there with a small number and he became there a nation, great, powerful and numerous".

Now, we go phrase by phrase and derive the Midrashic interpretations of the verse regarding the miracles God did for us in Egypt

1. **וַיֵּרֵד מִצְרַיִם**. אָנוּס עַל פִּי הַדְּבוּר:

"And he went down to Egypt" - helpless on account of the word [in which God told Avraham that his descendants would have to go into exile].

2. **וַיֵּגֵר שָׂם**. מִלְמַד שֶׁלֹּא יָרַד לְהִשְׁתַּקֵּעַ אֶלָּא לְגוּר שָׂם. שֶׁנֶּאֱמַר. וַיֵּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה לְגוּר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן כִּי־אֵין מְרֻעָה לְצֹאן אֲשֶׁר לְעַבְדֶּיךָ כִּי־כֶבֶד הָרָעַב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְעַתָּה יִשְׁבוּ־נָא עַבְדֶּיךָ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן:

"And he resided there" - [this] teaches that Ya'akov, our father, didn't go down to settle in Egypt, but rather [only] to reside there, as it is stated (Genesis 47:4), "And they said to Pharaoh, to reside in the land have we come, since there is not enough pasture for your servant's flocks, since the famine is heavy in the land of Canaan, and now please grant that your servants should dwell in the land of Goshen".

After the end of the meal, before Chatzot, all those present take preferably two kezzeitim from the matsa that was concealed for the afikoman and eat from it while reclining. If having two is too difficult, one should have at least one.

Before eating the afikoman, he should say: "In memory of the Pesach sacrifice that was eaten upon being satiated."

Barech, Birkat Hamazon

בָּרַךְ

ימזוגו כוס של אליהו ופותחים את הדלת יטול מים אחרונים ויאחו בידו כוס שלישי ויברך ברכת המזון.

Pour the third cup, wash Mayim Acharonim, and recite Birkat HaMazon.

אֲבָרְכָה אֶת־יְהוָה בְּכָל־עֵת תְּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי: סוּף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמַע אֶת־הָאֱלֹהִים יֵרָא וְאֶת־מִצְוֹתָיו שְׂמוֹר כִּי־זֶה כָּל־הָאָדָם: תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֵּר־פִּי וַיְבָרַךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קֹדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וְאִנְחָנוּ נְבָרַךְ יְהוָה מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ: וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשְּׁלֹחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה:

אם הם שלשה אומר המברך

הב לך ונברך למלכא עלאה קדישא: (עונים שמים)

ברשות מלכא עלאה קדישא. (בשבת וברשות שבת מלכתא.) וברשות יומא טבא אושפיזא קדישא .

וברשותכם. נברך (בעשרה ויותר אלהינו) שאכלנו משלו :

והמסובים והוא עונים ברוך (בעשרה ויותר אלהינו) שאכלנו משלו ובוטבו הגדול חיינו:

ברוך אתה יהוה. אלהינו מלך העולם. האל הַזֶּן אותנו ואת־העולם כלו בטובו. בָּחַן בְּחֶסֶד בְּרִיּוּחַ וּבְרַחֲמִים רַבִּים. נָתַן לָחֶם לְכָל־בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד. וּבְטוֹבוֹ הַגָּדוֹל תְּמִיד לֹא חָסַר לָנוּ. וְאֵל חֶסֶד לָנוּ מִזֶּמַּן תְּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הוּא אֵל זֶן וּמְפָרֵס לְכָל. וְשִׁלְחָנוּ עֲרוּךְ לְכָל. וְהִתְקִין מַחִיָּה וּמִזֶּן

Korech

כּוֹרֵךְ

יקח מצה השלישית ויבצע ממנה בזית ויקח כזית מרור ויכרוך שניהם יחד ויטבלם בחרוסת ויאמר:

One takes a K'za'it of the third Matza with K'za'it of Marror and dips it in Haroset and says:

מִצָּה וּמְרוֹר בְּלֹא בְרָכָה. זָכַר לְמִקְדָּשׁ. בְּיָמֵינוּ יִחַדְּשׁ. כְּהִלָּל הַזֶּקֶן שֶׁהָיָה כּוֹרֵךְ וְאוֹכֵל בְּבֵית אֶחָת. לְקַיֵּם מַה-שֶּׁנֶּאֱמַר. עַל-מִצּוֹת וּמְרוֹרִים יֵאָכְלוּ:

ויאכלם בהסבה.

One eats the Korech sandwich leaning on the left side.

Shulchan Orech

שֻׁלְחַן עוֹרֵךְ

יאכל סעודתו בשמחה ולא ישבע הרבה כדי שיוכל לאכול אפיקומן בתיאבון.

One eats the meal joyously. One should not eat too much in order to be able to enjoy the Afikoman.

Tzafun

צָפוּן

אחר שגמר סעודתו יקח חצי המצה ששמר לאפיקומן ויאכל ממנו שתי כזיתות בהסבה ואם הוא חלש וקשה עליו לאכול שתי כזיתות יאכל רק כזית אחת ויאכל אותו במקום אחד ולא בשתי מקומות ויזהר לאכול קודם חצות ולא יאכל שום דבר אחריו וקודם שיאכלנו יאמר:

זָכַר לְקָרְבַּן פֶּסַח הַנֹּאכֵל עַל הַשֶּׁבַע:

3. בְּמַתִּי מֵעֵט. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. בְּשִׁבְעִים נַפְשׁ יָרְדוּ אֲבוֹתֶיךָ מִצְרַיִם וְעַתָּה שְׁמֶךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרַב:

"As a small number" - as it is stated (Deuteronomy 10:22), "With seventy souls did your ancestors come down to Egypt, and now the Lord your God has made you as numerous as the stars of the sky".

4. וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָדוֹל. מִלְּמַד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְצוּיָנִים שָׁם:

"And he became there a nation" - [this] teaches that Israel [became] distinguishable there.

5. לְגוֹי גָדוֹל עָצוּם. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאֵד מְאֹד וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם:

"Great, powerful" - as it is stated (Exodus 1:7), "And the children of Israel multiplied and swarmed and grew numerous and strong, most exceedingly and the land became full of them".

6. וְרַב. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. רַבְּבָה כְּצֶמַח הַשָּׂדֶה נִתְתִּיךָ וַתִּרְבִּי וַתִּגְדְּלִי וַתִּבְאִי בְּעֵדֵי עֲדִיִּים שְׂדִים נִכְנּוּ וַשְּׁעָרֶיךָ צִמְחִים וְאַתָּה עֵרֶם וְעָרִיָּה: וְאַעֲבֵר עָלֶיךָ וְאַרְאֶךָ מִתְבוֹסֶסֶת בְּדַמֶּיךָ וְאֵמַר לְךָ בְּדַמֶּיךָ חַיִּי וְאֵמַר לְךָ בְּדַמֶּיךָ חַיִּי:

"And numerous" - as it is stated (Ezekiel 16:7), "I have given you to be numerous as the vegetation of the field, and you increased and grew and became highly ornamented, your breasts were set and your hair grew, but you were naked and barren;" "And I passed over you and I saw you wallowing in your blood, and I said to you, you shall live

in your blood, and I said to you, you shall live in your blood" (Ezekiel 16:6).

וַיַּרְעוּ אֶתְנוּ הַמִּצְרִים וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבָדָה קָשָׁה:

7. וַיַּרְעוּ אֶתְנוּ הַמִּצְרִים. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. הִבֵּה נִתְחַכְּמָה לוֹ פֶּן-
יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי-תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם-הוּא עַל-שִׁנְאֵינוּ
וְנִלְחַם-בָּנוּ וְעָלָה מִן-הָאָרֶץ:

"And the Egyptians did bad to us and afflicted us and put upon us hard work" (Deuteronomy 26:6). "And the Egyptians did bad to us" - as it is stated (Exodus 1:10), "Let us be wise towards him, lest he multiply and it will be that when war is called, he too will join with our enemies and fight against us and go up from the land".

8. וַיַּעֲנוּנוּ. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וַיִּשְׁיִמוּ עָלֵינוּ שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עַנּוֹתָנוּ
בְּסַבְלָתָם וַיִּבְּנוּ עִרֵי מִסְכָּנוֹת לְפָרְעֹה אֶת-פְּתָם וְאֶת-רַעְמֵסֶס:

"And afflicted us" - as it is stated (Exodus 1:11); "And they placed upon him leaders over the work-tax in order to afflict them with their burdens, and they built storage cities, Pitom and Ra'amses".

9. וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבָדָה קָשָׁה. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וַיַּעֲבֹדוּ מִצְרַיִם אֶת-
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרָה:

"And put upon us hard work" - as it is stated (Exodus 1:11), "And they enslaved the children of Israel with breaking work".

One should wash his hands and recite:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וַיַּצֵּנוּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם:

Motzi Matza

מוֹצֵיא מַצָּה

יקח שלשת המצות (שתי השלמות והפרוסה שביניהן) ויברך המוציא וישמיט מצה התחתונה ויברך על השלימה והפרוסה על אכילת מצה ויבצע שתי כזיתות (נ"ח גרם) משתיהן יחד ויאכלם בהסבה ויזהר שלא ידבר בדברים חיצונים בין אכילת מצה לאכילת הכורך.

One takes all three Matzot and says Hamotzi. One then drops the lowest Matza and then says Al Achilat Matza on the remaining two. One then eats two Kezeitot of Matza while leaning on the left side. One should make sure not to speak until after Korech.

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הַמוֹצֵיא לָחֶם מִן הָאָרֶץ:
בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וַיַּצֵּנוּנוּ עַל אֲכִילַת מַצָּה:

Marror

מַרְרוֹר

יקח כזית (כ"ט גרם) מרור ויטבל אותו בחרוסת וינער מעט מהחרוסת שעליו כדי שישאר בו קצת מרירות

One takes a K'za'it of Marror and dips in the Haroset. One should shake off the Haroset so the taste stays bitter. Do not lean.

a pond of water, the flint into a spring of water. (Psalms 114)

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר גָּאֵלְנוּ וְגָאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם. וְהִגִּיעָנוּ הַלֵּילָה הַזֶּה. לֶאֱכֹל בּוֹ מַצָּה וּמְרוֹר. כֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הִגִּיעָנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אַחֲרִים הַבָּאִים לְקִרְאתָנוּ לְשָׁלוֹם. שְׂמֵחִים בְּבִנְיַן עִירָךְ. וְשֹׂשִׁים בְּעִבוּדְךָ. וְנֹאכֵל שָׁם מִן הַזִּבְחִים וּמִן הַפְּסָחִים אֲשֶׁר נִגִיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבִּיחְךָ לְרִצּוֹן. וְנוֹדָה לְךָ שִׁיר חֲדָשׁ עַל גְּאֻלְתָּנוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשָׁנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה גָּאֵל יִשְׂרָאֵל:

Blessed are You, Lord our God, King of the universe, who redeemed us and redeemed our ancestors from Egypt, and brought us on this night to eat matsa and marror; so too, Lord our God, and God of our ancestors, bring us to other appointed times and holidays that will come to greet us in peace, joyful in the building of your city and happy in your worship; that we should eat there from the offerings and from the Pesach sacrifices, the blood of which should reach the wall of your altar for favor, and we shall thank you with a new song upon our redemption and upon the restoration of our souls. Blessed are you, Lord, who redeemed Israel.

וישתה את הכוס בהסבה בלי ברכה.

One drinks the cup leaning on the left side without reciting a Blessing.

Rohtzah

רְחִיצָה

ירחץ ידיו. וקודם שינגבן יגביהן כנגד פניו ויברך:

וַנִּצְעַק אֶל-יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת-קִלְנוֹ וַיִּרְא אֶת-עֲנִיָּנוּ וְאֶת-עֲמָלְנוּ וְאֶת-לַחֲצוֹנוּ:

"And we we cried out to the Lord, the God of our ancestors, and the Lord heard our voice, and He saw our affliction, and our toil and our duress" (Deuteronomy 26:7).

10. וַנִּצְעַק אֶל-יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וַיְהִי בַיָּמִים הַרְבִּיִּם הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּאָחֲזוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מִן-הָעֲבֹדָה וַיִּזְעָקוּ וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל-הָאֱלֹהִים מִן-הָעֲבֹדָה:

"And we cried out to the Lord, the God of our ancestors" - as it is stated (Exodus 2:23); "And it was in those great days that the king of Egypt died and the Children of Israel sighed from the work and yelled out, and their supplication went up to God from the work".

11. וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת קִלְנוֹ. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת-נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת-בְּרִיתוֹ אֶת-אַבְרָהָם אֶת-יִצְחָק וְאֶת-יַעֲקֹב:

"And the Lord heard our voice" - as it is stated (Exodus 2:24); "And God heard their groans and God remembered his covenant with Avraham and with Yitschak and with Ya'akov".

12. וַיִּרְא אֶת עֲנִיָּנוּ. זו פְּרִישׁוֹת דֶּרֶךְ אֶרֶץ. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּדַע אֱלֹהִים:

"And He saw our affliction" - this [refers to] the separation from the way of the world, as it is stated (Exodus 2:25); "And God saw the Children of Israel and God knew".

13. וְאֵת עַמְלָנוּ. אֱלוֹ הַבְּנִים. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וַיַּצֵּן פְּרַעֲהַ לְכָל-עַמּוֹ
לְאֹמֶר כָּל-הַבֶּן הַיְלֹוֹד הַיְאֹרָה תִשְׁלִיכֶהוּ וְכָל-הַבַּת תַּחְיֶוּן:

"And our toil" - this [refers to the killing of the] sons, as it is stated (Exodus 1:24); "Every boy that is born, throw him into the Nile and every girl you shall keep alive".

14. וְאֵת לַחֲצֵנוּ. זֶה הַדְּחָק. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וְגַם-רָאִיתִי אֶת-הַלְחָץ
אֲשֶׁר מִצְרַיִם לַחֲצִים אֲתָם:

"And our duress" - this [refers to] the pressure, as it is stated (Exodus 3:9); "And I also saw the duress that the Egyptians are applying on them".

**וַיּוֹצֵאֲנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרֵעַ
נְטוּיָה וּבְמִרְאָה גְדֹלָה וּבְאִתּוֹת וּבְמִפְתֵּימַי:**

"And the Lord took us out of Egypt with a strong hand and with an outstretched forearm and with great awe and with signs and with wonders" (Deuteronomy 26:8).

15. וַיּוֹצֵאֲנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם. לֹא עַל יְדֵי מַלְאָךְ. וְלֹא עַל יְדֵי שְׂרָף.
וְלֹא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ. אֲלֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּבַעֲצוּמוֹ.
שֶׁנֶּאֱמַר. וַעֲבַרְתִּי בְּאֶרֶץ-מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֹּה וְהַפִּיתִי כָל-בְּכוֹר
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד-בְּהֵמָה וּבְכָל-אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעַשֶׂה
שְׂפָטִים אֲנִי יְהוָה:

"And the Lord took us out of Egypt" - not through an angel and not through a seraph and not through a messenger, but

מְקִימֵי מַעֲפָר דָּל מְאֻשְׁפֹת יָרִים אֲבִיוֹן: לְהוֹשִׁיבֵי עַם-נְדִיבִים עִלָּם
נְדִיבֵי עַמּוֹ: מוֹשִׁיבֵי עֲקָרַת הַבַּיִת אִם-הַבְּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ:

Halleluyah! Praise, servants of the Lord, praise the name of the Lord. May the Name of the Lord be blessed from now and forever. From the rising of the sun in the East to its setting, the name of the Lord is praised. Above all nations is the Lord, His honor is above the heavens. Who is like the Lord, our God, Who sits on high; Who looks down upon the heavens and the earth? He brings up the poor out of the dirt; from the refuse piles, He raises the destitute. To seat him with the nobles, with the nobles of his people. He seats a barren woman in a home, a happy mother of children. Halleluyah! (Psalms 113)

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לַעֲזוֹ: הִיִּתָּה יְהוּדָה
לְקִדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מִמְּשֻׁלוֹתָיו: הַיָּם רָאָה וַיִּנָּס הַיַּרְדֵּן יִסָּב לְאַחֲוֹר:
הַהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים גְּבַעוֹת כְּבְנֵי-צֹאן: מֵה־לֶּךָ הַיָּם כִּי תִנוּס
הַיַּרְדֵּן תִּסָּב לְאַחֲוֹר: הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים גְּבַעוֹת כְּבְנֵי-צֹאן:
מִלִּפְנֵי אֲדוֹן חוֹלֵי אֶרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: הַהִפְכֵי הַצֹּר אֲגַם-
מַיִם חֲלָמִישׁ לְמַעֲיָנוּ-מַיִם:

In Israel's going out from Egypt, the house of Ya'akov from a people of foreign speech. The Sea saw and fled, the Jordan turned to the rear. The mountains danced like rams, the hills like young sheep. What is happening to you, O Sea, that you are fleeing, O Jordan that you turn to the rear; O mountains that you dance like rams, O hills like young sheep? From before the Master, tremble O earth, from before the Lord of Ya'akov. He who turns the boulder into

In each and every generation, a person is obligated to see himself as if he left Egypt, as it is stated (Exodus 13:8); "For the sake of this, did the Lord do [this] for me in my going out of Egypt." Not only our ancestors did the Holy One, blessed be He, redeem, but rather also us [together] with them did he redeem, as it is stated (Deuteronomy 6:23); "And He took us out from there, in order to bring us in, to give us the land which He swore unto our fathers".

Hallel Part I & Second Cup of Wine

יבסה את המצה ולוקח את הכוס בידו עד גאל ישראל ויאמר:

One should cover the Matzot and pick up the cup of wine and say:

לְפִיכֶן אֲנַחֲנו חַיִּיבִים. לְהוֹדוֹת. לְהַלֵּל. לְשַׁבַּח. לְפָאֵר. לְרוֹמֵם. לְהַדְרֵר. וּלְקַלֵּס לְמִי שֶׁעָשָׂה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל-הַנִּסִּים הָאֵלֶּה. הוֹצִיאָנוּ מֵעֲבָדוֹת לְחֵירוֹת. וּמִשְׁעָבוֹד לְגֵאֻלָּה. וּמִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה. וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב. וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוֹל. וְנֹאמַר לְפָנָיו הַלְלוּיָהּ:

Therefore we are obligated to thank, praise, laud, glorify, exalt, lavish, bless, raise high, and acclaim He who made all these miracles for our ancestors and for us: He brought us out from slavery to freedom, from sorrow to joy, from mourning to [celebration of] a festival, from darkness to great light, and from servitude to redemption. And let us say a new song before Him, Halleluyah!

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עֲבָדֵי יְהוָה הַלְלוּ אֶת-שֵׁם יְהוָה: יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבָרָךְ מְעַתָּה וְעַד-עוֹלָם: מִמְזוֹרַח-שֶׁמֶשׁ עַד-מְבוֹאָו מְהֵלֵל שֵׁם יְהוָה: רַם עַל-כָּל-גּוֹיִם יְהוָה עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: מִי כִּיְהוָה אֱלֹהֵינוּ הַמְּגַבִּיהֵי לְשָׁבַת: הַמְּשִׁפִּילֵי לְרֵאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

[directly by] the Holy One, blessed be He, Himself, as it is stated (Exodus 12:12); "And I will pass through the land of Egypt on that night and I will smite every firstborn in the land of Egypt, from men to animals; and with all the gods of Egypt, I will make judgements, I am the Lord".

16. וְעִבְרָתִי בָאָרֶץ מִצְרַיִם. אֲנִי וְלֹא מִלְאָךְ. וְהִכִּיתִי כָל-בְּכוֹר. אֲנִי וְלֹא שָׂרָף. וּבְכָל-אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים. אֲנִי וְלֹא שְׁלִיחַ. אֲנִי יְהוָה. אֲנִי הוּא וְלֹא אַחֵר:

"And I will pass through the land of Egypt" - I and not an angel. "And I will smite every firstborn" - I and not a seraph. "And with all the gods of Egypt, I will make judgements" - I and not a messenger. "I am the Lord" - I am He and there is no other.

אָמְרוּ רַבּוֹתֵנוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה. כְּשִׁירַד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרַיִם בְּמִצְרַיִם. יָרְדוּ עִמּוֹ תְּשַׁעַת אֱלֹפִים רַבּוֹת. מֵהֶם מִלְאָכֵי אֵשׁ. וּמֵהֶם מִלְאָכֵי בָרָד. וּמֵהֶם מִלְאָכֵי זֵיעַ. וּמֵהֶם מִלְאָכֵי רֵתַת. וּמֵהֶם מִלְאָכֵי חִלְחָלָה. וְרֵתַת וְחִלְחָלָה אוֹחוֹזוֹת לְמִי שֶׁהוּא רוֹאֶה אוֹתָם. אָמְרוּ לְפָנָיו רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם. וְהֵלֵא מִלֶּךְ בְּשָׂר וְדָם כְּשֶׁהוּא יוֹרֵד לְמַלְחָמָה שָׂרִיו וְעַבְדָּיו מְקִיפִין בְּכַבּוּדוֹ. וְאַתָּה מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דִּין עֲלֵינוּ. שֶׁאֲנַחֲנו עַבְדֶּיךָ. וְהֵם בְּנֵי בְרִיתְךָ. נֵרַד וְנַעֲשֶׂה עִמָּם מִלְחָמָה. אָמַר לָהֶם. אִין דַּעֲתִי מִתְקַרְרַת עַד שֶׁאֲרַד אֲנִי בַעֲצָמֵי. אֲנִי בְּכַבּוּדִי. אֲנִי בְּגְדוּלְתִי. אֲנִי בְּקְדוּשָׁתִי. אֲנִי יְהוָה אֲנִי הוּא וְלֹא אַחֵר:

17. בְּיַד חֲזָקָה. זֹה הַדְּבָר. כְּמוֹ שֶׁנֹּאמַר. הִנֵּה יַד-יְהוָה הוֹלֶה בְּמִקְנֶיךָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה בְּסוּסִים בְּחֲמָרִים בְּגַמְלִים בְּבָקָר וּבַעֲזָן דָּבָר כְּבֵד מְאֹד:

"With a strong hand" - this [refers to] the pestilence, as it is stated (Exodus 9:3); "Behold the hand of the Lord is upon your herds that are in the field, upon the horses, upon the

donkeys, upon the camels, upon the cattle and upon the flocks, [there will be] a very heavy pestilence".

18. **וּבִזְרֹעַ נְטוּיָהּ. זֶה הַחֶרֶב. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וַחֲרַבְוּ שְׁלוֹפָהּ בְּיָדוֹ
נְטוּיָהּ עַל־יְרוּשָׁלַם:**

"And with an outstretched forearm" - this [refers to] the sword, as it is stated (I Chronicles 21:16); "And his sword was drawn in his hand, leaning over Jerusalem:

19. **וּבְמִרְאָה גְדֹלָה. זֶה גְלוּי שְׁכִינָהּ. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. אִן הִנְסָה אֱלֹהִים
לָבוֹא לְקַחַת לּוֹ גּוֹי מִקְרִיב גּוֹי בְּמִסַּתְּ בְּאֵתֶת וּבְמוֹפְתֵימָם
וּבְמַלְחָמָהּ וּבְיָד חֲזָקָהּ וּבִזְרֹעַ נְטוּיָהּ וּבְמוֹרָאִים גְּדֹלִים כְּכֹל
אֲשֶׁר־עָשָׂה לָכֶם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיךָ:**

"And with great awe" - this [refers to the revelation of] the Divine Presence, as it is stated (Deuteronomy 4:34); Or did God try to take for Himself a nation from within a nation with enigmas, with signs and with wonders and with war and with a strong hand and with an outstretched forearm and with great and awesome acts, like all that the Lord, your God, did for you in Egypt in front of your eyes"?

20. **וּבְאֵתוֹת. זֶה הַמַּטֵּה. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וְאֵת־הַמַּטֵּה הַזֶּה תִּקַּח
בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־בּוֹ אֶת־הָאֵתוֹת:**

"And with signs" - this [refers to] the staff, as it is stated (Exodus 4:17); "And this staff you shall take in your hand, that with it you will perform signs".

21. **וּבְמִפְתִּימָם. זֶה הַדָּם. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וּנְתַתִּי מוֹפְתִים בְּשָׁמַיִם
וּבְאָרֶץ**

This matsa that we are eating, for the sake of what [is it]? For the sake [to commemorate] that our ancestors' dough was not yet able to rise, before the King of the kings of kings, the Holy One, blessed be He, revealed [Himself] to them and redeemed them, as it is stated (Exodus 12:39); "And they baked the dough which they brought out of Egypt into matsa cakes, since it did not rise; because they were expelled from Egypt, and could not tarry, neither had they made for themselves provisions".

יאחזו המרור בידו ויאמר מרור זה.

One picks up the Marror and says Marror Zeh.

**מְרוֹר זֶה שֶׁאֲנַחְנוּ אוֹכְלִים עַל שׁוֹם מָה. עַל שׁוֹם שֶׁמְרוֹרו
הַמִּצְרַיִים אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם. שֶׁנֶּאֱמַר. וַיִּמְרוּ אֶת־
חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֵר וּבַלְבָּנִים וּבְכָל־עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה אֶת
כָּל־עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ:**

This marror [bitter greens] that we are eating, for the sake of what [is it]? For the sake [to commemorate] that the Egyptians embittered the lives of our ancestors in Egypt, as it is stated (Exodus 1:14); "And they made their lives bitter with hard service, in mortar and in brick, and in all manner of service in the field; in all their service, wherein they made them serve with rigor".

**בְּכָל־דוֹר וְדוֹר חִיב אָדָם לְהִרְאוֹת אֶת־עַצְמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא
מִמִּצְרַיִם. שֶׁנֶּאֱמַר. וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה
עָשָׂה יְהוָה לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם: שְׁלֵא אֶת אֲבוֹתֵינוּ בַלְבָּד גָּאֵל
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֵלֵא אִף אוֹתָנוּ גָּאֵל עִמָּהֶם. שֶׁנֶּאֱמַר. וְאוֹתָנוּ
הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הִבִּיא אֹתָנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
לְאַבְתָּינוּ:**

obligation, and these are them: the Pesach sacrifice, matsa and marror.”

כשיאמר פסח יסתכל בזרוע אבל לא יאחזנו בידו.

When we say “Pesach,” one should look at the Shankbone on the Seder plate but not pick it up.

פֶּסַח שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִים בְּזֶמַן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם עַל שׁוֹם מָה. עַל שׁוֹם שֶׁפֶּסַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל בִּתְּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם. שֶׁנֶּאֱמַר. וְאִמְרַתֶּם זָבַח-פֶּסַח הוּא לַיהוָה אֲשֶׁר פֶּסַח עַל-בִּתְּי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת-מִצְרַיִם וְאֶת-בִּתְּיֵנוּ הֲצִיל וַיִּקְדֵּ הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּ:

The Pesach [passover] sacrifice that our ancestors were accustomed to eating when the Temple existed, for the sake of what [was it]? For the sake [to commemorate] that the Holy One, blessed be He, passed over the homes of our ancestors in Egypt, as it is stated (Exodus 12:27); "And you shall say: 'It is the passover sacrifice to the Lord, for that He passed over the homes of the Children of Israel in Egypt, when He smote the Egyptians, and our homes he saved.' And the people bowed the head and bowed".

יגביה את המצה העליונה ויאמר מצה זו.

One should pick up the top Matza and say Matza Zo.

מִצָּה זוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ אוֹכְלִים עַל שׁוֹם מָה. עַל שׁוֹם שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּצַקֶּם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ. עַד שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּגְאָלָם מִיַּד. שֶׁנֶּאֱמַר. וַיֹּאפֹּ אֶת-הַבָּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֲגַת מִצּוֹת כִּי לֹא חָמַץ כִּי-גֵרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יָכֻלוּ לְהַתְּמַהֵמָה וְגַם-צִדָּה לֹא-עָשׂוּ לָהֶם:

"And with wonders" - this [refers to] the blood, as it is stated (Joel 3:3); "And I will place my wonders in the skies and in the earth:

The Ten Plagues

יקח בידו כוס יין. וישפוך בכלי שלש פעמים כשיאמר דם ואש ותימרות עשן וכן באומרו עשר מכות ישפוך עשר פעמים בכל מכה ישפוך מעט וכן דצ"ך עד"ש באח"ב סך הכל ט"ו פעמים.

Take a cup of wine and pour three times, once for each of the following three words, and then once per each of the ten plagues and their acronyms. Dispose of the wine afterwards.

דָּם וְאֵשׁ וְתִימְרוֹת עֶשֶׁן:

"blood and fire and pillars of smoke".

דָּבָר אַחֵר. בְּיַד חֲזָקָה שְׁתִּים. וּבְזֵרוּעַ נְטוּיָה שְׁתִּים. וּבְמָרָא גְדֹל שְׁתִּים. וּבְאֵתוֹת שְׁתִּים. וּבְמִפְתִּים שְׁתִּים:

Another [explanation]: "With a strong hand" [corresponds to] two [plagues]; "and with an outstretched forearm" [corresponds to] two [plagues]; "and with great awe" [corresponds to] two [plagues]; "and with signs" [corresponds to] two [plagues]; "and with wonders" [corresponds to] two [plagues].

אֵלוּ עֶשֶׂר מְכוֹת שֶׁהֵבִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרַיִם בְּמִצְרַיִם. וְאֵלוּ הֵן:

These are [the] ten plagues that the Holy One, blessed be He, brought on the Egyptians in Egypt and they are:

1. דָּם. Blood

2. צְפַרְדֵּי. Frogs

3. כְּנִים. Lice
 4. עָרוֹב. Wild Animals
 5. דָּבָר. Pestilence
 6. שְׁחִין. Boils
 7. בָּרָד. Hail
 8. אֲרָבָה. Locusts
 9. חֹשֶׁךְ. Darkness

10. מַכַּת בְּכוֹרוֹת. Slaying of First Born

רַבִּי יְהוּדָה הָיָה נוֹתֵן בָּהֶם סְמָנִים: דִּצ"ה. עַד"ש. בְּאֵח"ב:

Rabbi Yehuda was accustomed to giving [the plagues] mnemonics: Detsakh [the Hebrew initials of the first three plagues], Adash [the Hebrew initials of the second three plagues], Beachav [the Hebrew initials of the last four plagues].

רַבִּי יוֹסֵי הַגָּלִילִי אוֹמֵר. מִנֵּיִן אַתָּה אוֹמֵר שְׁלָקוּ הַמִּצְרַיִם בְּמִצְרַיִם עֶשֶׂר מַכּוֹת. וְעַל הַיָּם לָקוּ חֲמִשִּׁים מַכּוֹת. בְּמִצְרַיִם מָה הוּא אוֹמֵר. וַיֹּאמְרוּ הַחֲרֻטְמִים אֶל־פְּרַעֲהַ אֲצַבֵּעַ אֱלֹהִים הוּא. וְעַל הַיָּם מָה הוּא אוֹמֵר. וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה בְּמִצְרַיִם וַיִּירָאוּ הָעַם אֶת־יְהוָה וַיֹּאמְרוּ בְּיַהֲוָה וּבַמִּשֶּׁה עָבְדוּ: כִּמָּה לָקוּ בְּאֲצַבַּע. עֶשֶׂר מַכּוֹת. אָמֹר מֵעַתָּה בְּמִצְרַיִם לָקוּ עֶשֶׂר מַכּוֹת. וְעַל הַיָּם לָקוּ חֲמִשִּׁים מַכּוֹת:

Rabbi Yose Hagelili says, "From where can you [derive] that the Egyptians were struck with ten plagues in Egypt and struck with fifty plagues at the Sea? In Egypt, what does it state? 'Then the magicians said unto Pharaoh: 'This

If He had brought us into the land of Israel and had not built us the 'Chosen House' [the Temple; it would have been] enough for us.

עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה טוֹבָה כְּפוּלָה וּמְכַפֶּלֶת לְמָקוֹם עָלֵינוּ. הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם. עָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים. עָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם. הָרַג בְּכוֹרֵיהֶם. נָתַן לָנוּ אֶת־מְמוֹנָם. קָרַע לָנוּ אֶת־הַיָּם. הִעֲבִירָנוּ בְּתוֹכּוֹ בְּחֻרְבָּה. שָׁקַע צְרִינוֹ בְּתוֹכוֹ. סָפַק צָרְכֵנוּ בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה. הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמָּן. נָתַן לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת. קָרְבָנוּ לִפְנֵי הַר סִינַי. נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה. הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וּבָנָה לָנוּ אֶת בֵּית הַבְּחִירָה. לְכַפֵּר עַל כָּל־עוֹנוֹתֵינוּ:

How much more so is the good that is doubled and quadrupled that the Place [of all bestowed] upon us [enough for us]; since he took us out of Egypt, and made judgments with them, and made [them] with their gods, and killed their firstborn, and gave us their money, and split the Sea for us, and brought us through it on dry land, and pushed down our enemies in [the Sea], and supplied our needs in the wilderness for forty years, and fed us the manna, and gave us the Shabbat, and brought us close to Mount Sinai, and gave us the Torah, and brought us into the land of Israel and built us the 'Chosen House' [the Temple] to atone upon all of our sins.

Rabban Gamliel's Three Things – The Crux of the Seder

רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר. כָּל־מִי שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֵלוּ בַּפֶּסַח. לֹא יֵצֵא יְדֵי חוּבָתוֹ. וְאֵלוּ הֵן. פֶּסַח. מִצָּה. וּמְרוֹר:

Rabban Gamliel was accustomed to say, "Anyone who has not said these three things on Pesach has not fulfilled his

אלו שקע צרינו בתוכו. ולא ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה
דינו:

If He had pushed down our enemies in [the Sea] and had not supplied our needs in the wilderness for forty years; [it would have been] enough for us.

אלו ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה. ולא האכילנו את המן
דינו:

If He had supplied our needs in the wilderness for forty years and had not fed us the manna; [it would have been] enough for us.

אלו האכילנו את המן. ולא נתן לנו את השבת דינו:

If He had fed us the manna and had not given us the Shabbat; [it would have been] enough for us.

אלו נתן לנו את השבת. ולא קרבנו לפני הר סיני דינו:

If He had given us the Shabbat and had not brought us close to Mount Sinai; [it would have been] enough for us.

אלו קרבנו לפני הר סיני. ולא נתן לנו את התורה דינו:

If He had brought us close to Mount Sinai and had not given us the Torah; [it would have been] enough for us.

אלו נתן לנו את התורה. ולא הכניסנו לארץ ישראל דינו:

If He had given us the Torah and had not brought us into the land of Israel; [it would have been] enough for us.

אלו הכניסנו לארץ ישראל. ולא בנה לנו את בית המקדש דינו:

is the finger of God' (Exodus 8:15). And at the Sea, what does it state? 'And Israel saw the Lord's great hand that he used upon the Egyptians, and the people feared the Lord; and they believed in the Lord, and in Moshe, His servant' (Exodus 14:31). How many were they struck with with the finger? Ten plagues. You can say from here that in Egypt, they were struck with ten plagues and at the Sea, they were struck with fifty plagues".

רבי אליעזר אומר. מנין שכל-מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצריים במצרים היתה של ארבע מכות. שנאמר. ישלח-בם & חרון אפו עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים. עברה אחת. וזעם שתיים. וצרה שלש. משלחת מלאכי רעים ארבע. אמור מעתה במצרים לקו ארבעים מכות. ועל הים לקו מאתיים מכות:

Rabbi Eliezer says, "From where [can you derive] that every plague that the Holy One, blessed be He, brought upon the Egyptians in Egypt was [composed] of four plagues? As it is stated (Psalms 78:49): 'He sent upon them the fierceness of His anger, wrath, and fury, and trouble, a sending of messengers of evil.' 'Wrath' [corresponds to] one; 'and fury' [brings it to] two; 'and trouble' [brings it to] three; 'a sending of messengers of evil' [brings it to] four. You can say from here that in Egypt, they were struck with forty plagues and at the Sea, they were struck with two hundred plagues".

רבי עקיבא אומר. מנין שכל-מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצריים במצרים היתה של חמש מכות. שנאמר. ישלח-בם & חרון אפו עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים. חרון אפו אחת. עברה שתיים. וזעם שלש. וצרה ארבע. משלחת

מִלְאָכֵי רָעִים חָמֵשׁ. אָמֹר מֵעַתָּה בְּמִצְרַיִם לָקוּ חֲמִשִּׁים מִכּוֹת.
וְעַל הַיָּם לָקוּ מְאֹתַיִם וְחֲמִשִּׁים מִכּוֹת:

Rabbi Akiva says, says, "From where [can you derive] that every plague that the Holy One, blessed be He, brought upon the Egyptians in Egypt was [composed] of five plagues? As it is stated (Psalms 78:49): 'He sent upon them the fierceness of His anger, wrath, and fury, and trouble, a sending of messengers of evil.' 'The fierceness of His anger' [corresponds to] one; 'wrath' [brings it to] two; 'and fury' [brings it to] three; 'and trouble' [brings it to] four; 'a sending of messengers of evil' [brings it to] five. You can say from here that in Egypt, they were struck with fifty plagues and at the Sea, they were struck with two hundred and fifty plagues".

Dayenu!

Persians have the custom of whipping one another with scallions during Dayenu to reenact the beatings of the Jewish slaves by the Egyptians and to keep everyone attentive thus far.

כל אחד מן המסובים מגדול עד קטן לוקחים בצל ירוק ומצליף בעדינות
זה את זה.

כַּמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לְמָקוֹם עָלֵינוּ:

How many degrees of good did the Place [of all bestow] upon us!

אֱלוֹ הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם. וְלֹא עָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים דִּינּוֹ:

If He had taken us out of Egypt and not made judgements on them; [it would have been] enough for us.

אֱלוֹ עָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים. וְלֹא עָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם דִּינּוֹ:

If He had made judgments on them and had not made [them] on their gods; [it would have been] enough for us.

אֱלוֹ עָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם. וְלֹא הָרַג בְּכוֹרֵיהֶם דִּינּוֹ:

If He had made [them] on their gods and had not killed their firstborn; [it would have been] enough for us.

אֱלוֹ הָרַג בְּכוֹרֵיהֶם. וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת-מְמוֹנָם דִּינּוֹ:

If He had killed their firstborn and had not given us their money; [it would have been] enough for us.

וּמִיָּנִין שְׁנַתְּנָן לָנוּ אֶת-מְמוֹנָם. שְׁנֹאֲמַר. וַיִּנְצְלוּ אֶת-מִצְרַיִם. עֲשָׂאוּהָ כְּמִצּוּלָה שְׁאִין בָּהּ דְּגִים. דְּבָר אַחַר עֲשָׂאוּהָ כְּמִצּוּדָה שְׁאִין בָּהּ דְּגָן. לָמָּה מְחַבֵּב הַכְּתוּב אֶת בּוֹת הַיָּם יוֹתֵר מִבּוֹת מִצְרַיִם. אֲלֵא מָה שְׁהִיָּה בְּבֵתֵים נָטְלוּ בְּמִצְרַיִם. וּמָה שְׁהִיָּה בְּבֵתֵי תְּשׁוּרָאוֹת נָטְלוּ עַל הַיָּם. וְכֵן הוּא אוֹמֵר כְּנִפְי יוֹנָה נְחַפָּה בְּכֶסֶף. זוֹ בּוֹת מִצְרַיִם. וְאַבְרוֹחִיָּה בִּירְקָרְק חֲרוּץ. זוֹ בּוֹת הַיָּם. וְתִרְבִּי וְתִגְדְּלִי וְתִבְאִי. זוֹ בּוֹת מִצְרַיִם. בְּעֵדֵי עֲדִיִּים. זוֹ בּוֹת הַיָּם. תּוֹרֵי זֶהָב נִעְשָׂה לָךְ. זוֹ בּוֹת מִצְרַיִם. עִם נִקְדוֹת הַכֶּסֶף. זוֹ בּוֹת הַיָּם:

אֱלוֹ נָתַן לָנוּ אֶת-מְמוֹנָם. וְלֹא קָרַע לָנוּ אֶת-הַיָּם דִּינּוֹ:

If He had given us their money and had not split the Sea for us; [it would have been] enough for us.

אֱלוֹ קָרַע לָנוּ אֶת-הַיָּם. וְלֹא הֶעֱבִירָנוּ בְּתוֹכּוֹ בְּחֶרֶבָה דִּינּוֹ:

If He had split the Sea for us and had not taken us through it on dry land; [it would have been] enough for us.

אֱלוֹ הֶעֱבִירָנוּ בְּתוֹכּוֹ בְּחֶרֶבָה. וְלֹא שָׁקַע צְרִינוֹ בְּתוֹכּוֹ דִּינּוֹ:

If He had taken us through it on dry land and had not pushed down our enemies in [the Sea]; [it would have been] enough for us.